

**Nauicula siue speculum fatuoru[m] Prestantissimi
sacraru[m] literaru[m]**

Geiler von Kaysersberg, Johannes

Argentorati, 24. Jan. 1513

96 Pigro[rum] (ful narre[n]) Nole. Tepiditas/ mollities/ somnole[n]tia/
ociositas/ dilatio/ tarditas/ negligē[n]tia/ inco[n]sum[m]atio/ remissio/
dissolutio/ incuria/ ignauia/ ariditas/ tristitia in ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70346)

Pigrorum

Sexta nola est: malitiosa astutia donū denegare. Sub qua nola fuit Antigonus: q̄ Lynico petenti talentū dixit plus esse q̄ Lynico debere at petere. Petenti hō nūmū/rūdit min⁹ esse q̄ regē oporteat dare. Et ce malitiose negabat: nā possz dare talentū/qz ipse rex erat: vel nūmū/qa ille Lynico. Tales multi sunt/q̄ sic paupibz denegāt z abigūt varijs re spōsionibz. Nō sic Alexander: q̄ nihil nisi grādi aio recipēs cuidā vrbz donabat. Et cū ille refugissz mun⁹/dicēs illud nō puenire fortune suae. Nō q̄ro (inqt) q̄ntū te accipe deceat/sed qd me dare.

Septima nola est: de ingrato q̄relā facere z onia duci (gerūwē) Si q̄s ingrat⁹ est cui bñfacis/noli facere q̄relā. Tum p̄mo: qz meliorē cum facis ferēdo: peiorē autē p̄q̄rendo. Nā ingrat⁹ est ad vnū bñficiū/aduersus altez nō erit: duoz oblit⁹ est: ternū in coz q̄ exciderāt memoriā red ducit. Tum sc̄do: ne fiat inimic⁹ tu⁹: q̄ em̄ rō est exacerbare euz in quē magna ptuleris/ vt ex amico fiat inimic⁹. Tū tertio: p̄ h̄ eris deo filis. Si deū imitaris (ait Sen.) da etiā ingratis: nā z sceleratis sol ozitur. Cōformiter ad illud Lb̄i: q̄ facit solē suū oriri zc. Estote p̄fecti sicut p̄f zc. Tū q̄rto: qz p̄ h̄ officii tuū facis. Itaqz dic cū Sene. Ego bñficiū meo cū dare/vsus sum: nō nec pigri⁹ dabo/sz diligētius. Tū q̄nto: qz sic bñficiū pditū recupabit: nā qd in h̄ pdidisti/in alijs recipies: erit em̄ ali⁹ q̄sp̄ia prudēs z grat⁹ q̄ reddet. Tū sexto: qz etiā vt z h̄ ingrat⁹ grat⁹ efficiat facies. Dic cū Sene. Etiā huicipi bñficiū dabo: bñficiū igit̄ tāqz bon⁹ agricola cura cultuqz sterilitatē soli vineā. Nō ē magni animi bñficiū dare z pdere: h̄ ē magni animi/pdere z dare zc. Hec ad elemosynas paupibz p̄stādas iugiter applicari possent. Hec ex summa Lugdu. de v̄tutibz n. de gratia.

Sabbato post Oculi. ix. E. artij.

Stultoz infinitus est numerus. Ec̄es. i. Euangelium.

MOnagesimasexta stultoz turba est pigroz (Faul narren) Contrarij plane dño Jesu ch̄o: q̄ p̄pinqūas passioni/alaz erior fuit pdicādo mane veniēs impigre ad tēplū. Sed et p̄pls veniebat z diligētissime audiebat: dissilēs pigri⁹/qui in lectis iacēt mō lasciuīetes/z se vtentes sicut ostiū in cardine: se assaz turā diaboli ad ignē p̄cupiscētie z libidinis p̄ malas cogitatōes z affectōes girātes/vt fiāt delectabilis esca diaboli: vel si huc venerint/dorzi miunt inē pdicādū. P̄nt h̄i dinosci. xvj. nolis ex sum. vitioz sumptis.

Prima nola est tepiditas (lowbeit oder lewe) Ipa est pius amor boni: z plane ois pigritie radix z sequentium nolaz p̄nceps: deo mirū immodū displicēs z ei vomitū puocans. Utinā calidus essēs aut frigidus: sed qz tepidus es cuomam te. Apoca. iij. Vbi hanc nolam videt̄ rit diabolus/audacter accedit: vt musce ad ollā tepidā z pulmētū cui insidet. Igni feruoris nō accedit neqz insidet: olle feruētī musce nō inz

Turba. XCVI XXXI

fidem. Tolle hanc nolam: serui deo ppter se / z ceteri omnes decident.

Secunda nola est: mollicies (weichheit/zartheit) Ipa e impanetia du
re rekmoz cu in ope inchoato duz occurrit/ab ope desistit homines ni
uet: ad igne tribulatois liqunt/ad nihilu qz redigut (Zarte geist) in oi
suauitate. Nec est culcitra (kutterlin) in q diabolus in boie qelcit. Finis
durus his mollib. Deutero. xxvii.

Tertia nola est somnolentia. Inmittit pigredo sopore. Prou. xix.
(Schleffrikeit) pcpue in orone z pdicatioe. Vigilate in oronib. i. Pe
tri. iij. Facit diabolus vt inter oracu dormiat. Exeplu de lapide in
speculo creploz dist. vi. creplo. xxx viij. z. xxx viij. de serpente: ca rccita si
libucrit. Deinde in pdicatioe. Eccl. xxiij. Cum dormiere loqt q narrat **B**
stulto sapiam. Si stultus no habuisset volutate dormiendi p duos dies/
tu tpe lectois vel fmonis dormiret. Itē in spe. cre. dist. ij. exeplu. cxi viij.
Nolūt qdē excitari: arascunt: vna haberēt nolas in peplis/ qbz qstaz
excitantē. Porro mane no ē tps dormiendi/ sed vigiladi: qz aptum stu
dio z oroni/ diuine laudi/ dei solatōi: pcpue aut in pdicatioe/ siue co
tpe q vbum dei debet audiri: qd no minus ē qz corpus chusti: fm Au
gust. i. q. i. interrogo.

Quarta nola est ociositas (muos) Dim vitioz receptaculu (spuol
suber/wotsack) oim tentationu z cogitationu malaz z inutilu sentina
est ocia: pcpue luxurie/ vbofitaris/ curiositatis/ nugaz/ superbie. Ps.
In labore hoim no sunt: ideo tenuit eos superbia. Bernar. Ociositas e
mater nugaz/ noucrea vtutu. Paul. i. Timo. v. Adolescentiores zc.
vbofe z curiose loquētes. Ezech. xvij. Nec fuit iniquitas Zodome. Das
uid. ij. Reg. xj. adulter factus.

Quinta nola est dilatio. Nunqz incipe/ sp differre (vffschlag) puerfis
onis aut pfessionis. Loni nigri dicētes cras cras: sedentes sup cadae
uerib: pctores nigri mortalib: pctis sedētes sup delectatoib: cadaue
rib: huius mudi/ clamāt: cras pcurtar z pfitchor: semp differētes (graf
graf) Sed pusqz hoc (graf) gramen crescat/ mortu⁹ est (groman) equ⁹
Prius qz crescat gramen tibi placitū z sapidū vt pcurtaris ad ipum: o
fener (groman) plane añ morieris: buc (meyen) in quo illud gramē cre
scit/ non superuiues.

Sexta nola est tarditas (langsamkeit/ gemächlich/ hernaber/ vnuer
sancklich/ lond ynen nit lingen: allgemach das sie das miltz nit stech.)
Sunt q zsi incipiāt opus/ tu tarde pcedūt in ope: sicut q cū bobz nitē
festinare (als der mit ochsen rennt. No sic o frater (laf dir lingē/ bis wol
endlich) Tps trāsit z breue: expectat te dñs: noli sibi fieri vt acetū dēti
bus: noli eum offendere tua tarditate. Sicut em acetū dentib: z sum⁹
oculis: sic piger his qui miserunt eum in via. Redi ad deum a quo ex
isti: vide qz strenue ad malum currant mali: tu saltem ad bonū z sum
mum bonum curras.

Bigorum

Septima nota est negligentia (nit recht machen/vnfließlich/liederlich) Aliter accipit vbi negligentie in .ij. .ij. b. Tho. Si dederit tibi dñs grām q̄ strenue z velociter oparis opa dñi: fac ne p̄functorie facias negligentē z fraudulēter. Sūt plane q̄ nō curāt qualr opus inchoatū faciant/vr̄z bñ vel male: sed solim h̄ curāt/vt ab onere laboris incobatt se expediāt. Non sic erit inter vos: sed diligenter fac/acti rota tua salus illie p̄deret: q̄ maledict⁹ q̄ facit opus dei fraudulēter: vel negligentē fm̄ aliā literā. Hierē. xlviij.

8 Octava est inconsummatio/imperfectio (nūt v̄bereitē: vel anfahen/nūt v̄machen) Sic in vita spūali multi multa incipiūt/s; pauci p̄ficiunt. Nō sic Ch̄s: qd̄ incepit in cruce p̄fecit: neq; ad voces: Descēde de cruce dicentiū/descēdit. Et tu fac s̄lr manēdo in cruce p̄nie: imitare deum cuius p̄fecta sunt opera. Et Ch̄istus ait: Cibus meus est vt p̄ficiam opus zc.

Nonā est remissio (hengē/nachlassen) quotidie deterior fieri. Sunt q̄ inchoāt aliqd̄ opus: p̄mo q̄ die aliquātulū strenue opant/ scdo min⁹ ad vltimū nihil. Caue ab hac relaxatōe animi: q̄ eā p̄culdubio sequitur fractio. Aliud ē de arcu z aliud de aia: nam vt Sen. ait: Arcū frangit intētio/aim remissio. Si vr̄q; itercipiēdū tibi fuerit/caue ne dimittaris: disce in sacco tritici/quē sursum fune trabētes laborāt: z si fessū q̄ scere voluerint/saccū in eodē loco retinēt/nō dimittūt. Sic tu facitor: nam eadē diligētia optet vtutes retinere q̄ fuerūt acq̄site. Nō dico eodē labore: nā minori labore retinet sacc⁹ sursum q̄ sursum trahat: non tñ minori diligētia retinet q̄ sursum trahit.

Decima est dissolutio (verlossenheit) Dissoluti sunt inueniētes difficultatem in sui regimine/se dimittūt oīno absq; gubernatōe: efficiūtur q̄ q̄si sopit⁹ gubernator amissō clauo. Ip̄e ē q̄ aim suū nō recolligit/s; dispersus z diuisus ē adeo q̄ nō tenet de seip̄o vnū frustū cū alio: sed sicut vas (das in tuben ley) doliū nō ligatū: cuius oēs afferes sunt dispersi/neq; circuli p̄clusi. De his Eccl̄. xxiij. Qui docet fatuū q̄si q̄ p̄glutinat testā. Testa in minutas p̄tes p̄fracta nō defacili p̄glutinat: nec animas hoīs dissoluti defacili recolligit: est em̄ tanq̄ puluis quē p̄icit vētus a facie terre zc.

Undecima est incuria (vnsoꝛḡsamkeit) Sūt q̄ nullā gerūt de suis rebus curam: Nam sua nō excolūt: culta non colligūt: collecta nō custodiunt: cum tñ sapia p̄seruandi non minus valeat ad hoc q̄ aliq̄s dicitur z abūdet/ p̄ sapia acq̄rendi. Unde Quidi. Non minor est vtus q̄ q̄rere parua tueri.

3 Duodecima ingnaua (Fulbeit) Ita ignauus (also suil) q̄si taceret in luto (im Kot) z circa se haberet lectū floridū/p̄ ignauia se nō posset v̄tere z i lectū illū reuoluere. Qui si taceret sub stulticidio/p̄ ignauia pot⁹ suffere et excecatoem oculoz q̄ se subtraheret de stulticidio. Qui pot⁹

us exustionē toleraret/ q̄ de pede carbonē extruderet. Et (vt vno vbo
dicit) potius pateret q̄ diabolus eum ad patibulū inferni portaret/ q̄
se cruce signaret. O dicit/ nemo tam ignauus est. Sunt plane multi.
Quot putas sunt q̄ a demonibz ad infernū trahunt/ r̄ tñ se cruce p̄nie
vt ab eis liberent signare negligūt. O quot iacet iam in lectis hac ho
ra/ et eleuatis oculis vsus celamen patiunt stillicidiū prauarū cogitati
onū cadere sup oculos cordis/ r̄ p̄ nimia pigritia oculū p̄siderationis
nō auertūt/ s̄z corumpi p̄mittūt. Sic de igne r̄ carbone desiderij/ quez
sentiūt cadere sup pedē affectus/ r̄ tñ potius eligunt sibi exuri pedē q̄
exercitiū laborē sustinere. In luto iacet petroz r̄ sentibz/ nolētes p̄ solā
p̄uersionē ad deū se reponere in lectū floridū v̄tūū sue p̄scie/ r̄ illic sua
uissime requiescere.

Tredecima est: ariditas spūalis (dürre) in deuotio. Anima mea sicut
terra sine aq̄ tibi. Clamat Ps̄. Procedit hec aliqñ ex supbia: q̄ vtiqz ē
mons Helboe: in q̄ nec ros nec pluuia descēdit. Aliqñ ex alijs multis
causis/ etiā ex dei misericordia: sicut deducit Berson in de practica mystice.
Ariditas hec aliqñ ex alijs causis p̄cedit: r̄ tñ nō est p̄c̄m/ sed pena p̄
pter deum sufferēda: quē admodū idem Berson in de practica mystice
ce/ r̄ in tractatu de pusillanimitate d̄r: r̄ seqñti sermone dicit feria secū
da post Letare. Sed de ea loquamur q̄ ex acedia p̄cedit. Cum em̄ ce
tere creature ex ocio impingunt/ r̄ ex labore extenuent: anima huma
na ecōtrario ex labore impingunt: qz opa bona cibi sunt eius/ q̄ ei faci
unt vñ vita spūalis sustentat r̄ roborat. Sunt hi aridi instar aridoz:
duri sunt ad ea q̄ sunt pietatis/ r̄ inflexibiles ad obediētiā. Hi aridi si
ad ignē tribulatiōis ponant/ nihil spūalis piguedinis emittūt: qz nec
gaudet nec gr̄as agit/ sed statim ardet r̄ exurunt p̄ impatiētiā: ad mo
dicū statū r̄ tatiōis igne p̄c̄i succendūt: ad bona opa sunt steriles. Que
alijs facilia sunt vel etiā iucūda/ vidēt eis importabilia: sicut panis ar
idus quandoqz transglutiri non potest/ q̄ tamen adiutorio liquoris de
lectabilis efficitur.

Decimaquarta nola est: tristitia in diuino officio. Male valde so
nat hec nola in auribz dei. Nilare em̄ datorē diligit de: ecōtrario tris
stem datorē odit deus: est em̄ tristitia hec quasi absinthiū in esca dei.
Mira res quō tāto dño cui seruire regnare est: r̄ tātam suis famulis
largit mercedē: cū tristitia seruimus: r̄ diabolo sup modū placemus.
Non em̄ est qd̄ magis diabolo qz leticia spūalis displiceat. Unica em̄
rō vincēdi inimicū est leticia spūalis: ait Anthonius. Sed r̄ gr̄ade no
cumentū hoi affert hec tristitia: sicut em̄ tinea vestimento r̄ vermis li
gno/ sic tristitia nocet cordi.

Decimaquinta est: rediū vite. Nō q̄dem qd̄ puenit ex desiderio celest̄
patrie/ aut ex p̄sideratiōe maloz q̄bz mūdus plenus est: aut ex tribulati
onū vehemētia: sed qd̄ puenit ex lōga tristitia in diuino seruitio. Post

Violantiū festa

¶ est enim aliquis tristitia patitur paulatim corrumpitur: adeo ut non solum displiceat ei deo seruire/ sed etiam viuere. Cuius figurā gerit Helias. iij. Reg. xix. q̄ petijt animum sue ut moreretur.

Decimasexta nola est despatio. Cane ab hac grādi nola despatōe: q̄ utiq; sol; puenire aliqui ex nimia tristitia. Cui hec nola pulsatur/ de eo factū est: quia Iude ad patibulū pulsatus est. Cane a p̄ma nola puula tepiditatis: et hanc vitabis: quia paulatim ab illa ad hanc puenit. Mibi videatur fundamētalis rō ois despatōis esse amor sui nimius/ affectio p̄modi: q̄ nimis timet infernū/ et celū desiderat. Claude oculos a talibus: et serui deo libere p̄ se des: quia dignū est tē. Ponit has nolas et p̄fca Nysider in p̄ceptorio de acedia. Ecce nolas sedecim. Et q̄d facerem inq̄s/ ut totā illā cū nolis suis capā excuterē possemus. Audi frater p̄siliū. In p̄mis fac tibi discretū viuēdi or̄nū: et hūc obserua diligentissime. Hoc docuit Anthoniū Angelus. Secūdo cogita hūc seruire et scōp̄ suozum: cogita picula in q̄b; vsaris aq̄ ignis et hostiū/ q̄ merito te a somno pigritie excitare deberēt: cogita p̄mia et penas: quēadmodū docuit q̄dā pater eremita. Tertio elige tibi societate alacrem/ q̄ te suportent. Sic Moysen/ Aaron et Hur. Et in his oib; inuoca decum p̄ grana. Nec est efficacissima medicina. Rogemus dñm.

Vnica Letare. r. Martij

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euangelium:

Turba de acedia potuisset hic suo debito loco p̄māsisse: cū hec dominica sit de letitia p̄traria tristitie acedie. S; p̄pter populū placuit sic p̄posterare.

Nonagesimasextima turba stultoz est: violantiū festa (Feyr narren) q̄ violat dies festos ab eccl̄a institutos. Et p̄nt breuit̄ duab; ḡnaly dinosci nol; q̄s dñs inuit in p̄cepto suo. De mēro iqt̄ ut diē sabbati sc̄rifices: vna no. n̄ facies oē op̄ i co

Prima nola est iactare opus seruile in sabbato. et q̄d est inq̄s opus seruile. R̄ideo q̄ opus seruile in p̄posito est op̄ p̄cti mortalis/ aut op̄ corpale debitū nō dñis sed seruis. Opus seruile est p̄ctm̄ mortale: q̄les cū; siue cuiuscūq; ḡntis sit/ siue sup̄bie/ siue auaritiē/ luxurie tē. Primo cū die festo mane te ornas an̄ speculū/ polis et fucas/ ridēs et p̄ponis ut placeas et irrites in tui p̄cupiscētiā viros: et q̄dē fere horā. absus mis: et vir ad mediā missam venis: sermonē negligis: scias q̄ op̄ seruale fecisti/ et festū violasti. Cū die festo p̄p̄ lucz ludis/ ludos/ p̄bibitos/ ad vsurā mutuas/ fraudas/ mētiris/ in p̄tractib; p̄cieras/ furaris/ rapinā p̄mittis: seruale op̄ fecisti/ et festū violasti. Cū die festo fornicaris/ adulteraris/ aut immūdicias alias et inuolabiles in te vel aliū p̄mittis te aut aliū libidinose t̄gis: ad chorā/ ad eccl̄am/ vel ad publicū ut p̄cu